

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Kainuun hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Kainuun hyvinvointialue yhtyy lausunnossaan Hyvil Oy:n antamaan eriävään mielipiteeseen.

Vaikutusten arvioinnissa on esitetty odotettuja hyötyjä, jotka eivät välttämättä realisoidu käytännön hankintatoimissa. Mahdollisten hyötyjen realisoituminen tulee tapahtumaan viiveellä, mutta muutoksista aiheutuvat kustannukset kohdistuvat välittömästi hyvinvointialueille. Hankintatietovaranto ja siihen liittyvät lakimuutokset aiheuttavat pysyvän raportointivelvoitteen, joka edellyttää tietojärjestelmämuutoksia ja mahdollisesti myös lisähenkilöstötarvetta. Muutoksien aiheuttamat kokonaisvaikutukset tulisi arvioida realistisesti ja niiden aiheuttamat kustannuslisäykset tulisi korvata hyvinvointialueille täysimääräisesti. Lisäksi muutosten toteuttamiselle tulisi määritellä riittävä siirtymäaika.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Tietopohjan vahvistamisen ja kilpailun edistämisen näkökulmasta hankintatietovaranto on kannatettava muutos. Esityksen mukaisena se muodostaa hyvinvointialueille kuitenkin merkittävän velvoitteen, jonka kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi.

Kerättävään tietokokonaisuuteen esitetään sisällytettäväksi salassa pidettäviä tietoja, ja näin ollen hankintatietovarannon koko tietopohja ei olisi hankintayksiköiden hyödynnettävissä. Hankintatietovarannon perustaminen merkitsisi hyvinvointialueille ainakin osittain uutta lakisäätteistä tehtävää ja lisäisi niiden raportointivelvoitteita merkittävästi. Ostolaskutietoja tulisi

muutoksen myötä raportoida nykyistä laajemmin ja tiheämmin, mutta muutoksen tuottamaa lisäarvoa suhteessa nykyisiin käytäntöihin ei ole selkeästi osoitettu.

Esityksen mukaan tietojärjestelmämuutokset, tietojen tuottamiseen ja toimittamiseen liittyvät henkilöstökustannukset sekä tietovarannon käyttöön liittyvien lisätoiminnallisuuden kehittäminen ovat tietojen toimittajien vastuulla. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on sitoutunut rahoittamaan täysimääräisesti hyvinvointialueille asetettavat uudet tai laajenevat tehtävät. Koska kyseessä on uusi tai merkittävästi laajentuva tehtävä, tulisi myös hankintatietovarannosta aiheutuvat kertaluonteiset ja pysyvät kustannukset korvata hyvinvointialueille täysimääräisesti.

On huomioitava, että kaikki hyvinvointialueet, järjestelmätoimittajat ja laskuja lähettävät toimittajat eivät välttämättä pysty täyttämään lain vaatimuksia säädettyssä aikataulussa.

Hankintatietovarantolaki vaikuttaa hankintaprosesseihin. Se edellyttää sopimusten keskittämistä, sopimus- ja kilpailutustunnisteiden lisäämistä sekä sopimusehtojen muuttamista. Myös näillä muutoksilla on kustannusvaikutuksia, jotka tulisi korvata hyvinvointialueille täysimääräisesti.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Kilpailutustunnisteiden lisäämisestä vanhoihin sopimuksiin aiheutuvaa työmäärää ja siitä aiheutuvia kustannuksia tulisi arvioida suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Kustannusten lisäksi tulisi arvioida muutosten toteuttamismahdollisuudet.

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Valtiokonttorin määräysvalta tulisi rajata koskemaan vain teknisiä ja lainsäädännöstä välittömästi johtuvia muutoksia. Sääntelyn toteutettavuutta ja kustannustehokkuutta parantaisi tietosisällön ja toimitustavan sääntely asetuksella yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Muutoksessa tulisi eliminoida tietosuoja- ja tietoturvariskit. Tietovarannon hyödyntäminen kilpailun edistämässä ja avoimuuden lisäämisessä edellyttää, että hyvinvointialueilla on käytettävissään tähän tarvittavat raportointi- ja analysointimenetelmät. Tietojen kerääminen tulisi ainakin alkuun kohdistaa ainoastaan ensisijaisesti hankintayksiköihin ja toimialoihin, joiden toiminta on laajuudeltaan merkityksellistä. Puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevien tietojen toimittamisesta hankintatietovarantoon tulee hankintayksiköllä olla jatkossakin harkintavalta.

Kainuun hyvinvointialue

Immonen Eija
Kainuun hyvinvointialue